

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.VI.30.349/2023/3.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Farkas Antónia előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Tibold Ágnes bíró

Dr. Madarász Anna bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Kálóczi, Petrovics és Marofka Ügyvédi iroda (ügyintéző: dr. Petrovics Bálint ügyvéd)

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Dr. Tóth Csaba egyéni ügyvéd

A per tárgya: kölcsön megfizetési

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Debreceni Törvényszék 3.Pf.21.452/2022/5. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Debreceni Járásbíróság 31.P.20.870/2022/13. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 100.000 (százezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes jogelődje, az E... L... A.... Zrt. mint kölcsönadó és az alperes mint kölcsönvevő 2006. február 28-án svájci frank alapú kölcsönszerződést kötöttek, amely alapján a felperes jogelődje 2.489.000 forint kölcsönt folyósított az alperes részére gépjárművásárlás céljából. A felperes jogelődje – az alperes fizetési kötelezettségének elmulasztása miatt – 2011. szeptember 27-én a kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta.

[2] A felperes jogelődje 2012. december 31-ei hatállyal beolvadt az E.... B... H.... Zrt.-be, amely gazdasági társaság a 2014. március 14-én kelt engedményezési szerződéssel a kölcsönszerződésből eredő és az alperessel szemben fennálló követelését a felperesre engedményezte. Az engedményezés tényéről szóló értesítést a posta 2014. június 16-án „a címzett a küldeményt nem kereste” jelzéssel küldte vissza a felperesnek.

[3] A felperes az alperessel szemben fennálló követeléséből 170.000 forint tőke és kamata iránt 2017. szeptember 29-én közjegyző előtt fizetési meghagyás kibocsátását kérte. A fizetési meghagyás ellentmondás hiányában 2017. november 11-én jogerőre emelkedett.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[4] A felperes 2021. december 20-án újabb fizetési meghagyás kibocsátását kérte az alperessel szemben, amely ellentmondás folytán perré alakult. A felperes a perben 1.205.334 forint tőke és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresetét arra alapította, hogy az alperes a felperes jogelődjével megkötött kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségének nem tett eleget.

[5] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte a követelés elévülésére hivatkozással.

Az első- és másodfokú ítélet

[6] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Indokolása szerint a felperes követelése az annak alapjául szolgáló kölcsönszerződés felmondás következtében bekövetkezett megszűnésével, azaz 2011. szeptember 27-vel vált esedékessé, annak az 5 éves elévülési idejét pedig előbb 2012. évben a felperes jogelődjének írásbeli felszólítása, majd 2014. évben az alperesnek a követelés engedményezéséről szóló értesítése megszakította. Megítélése szerint a felperes által 2017. évben kezdeményezett fizetési meghagyásos eljárás csak arra az összegre eredményezte az elévülés megszakadását, amely összeget a felperes az adott fizetési meghagyásos eljárásban érvényesített, míg a fennmaradó követelés vonatkozásában az az elévülést megszakító joghatással nem bírt. A felperesnek már a 2017. évben kezdeményezett fizetési meghagyásos eljárásban is megvolt a lehetősége arra, hogy a teljes követelését érvényesítse az alperessel szemben, amellyel azonban a felperes csak

részen élt. Rámutatott arra, hogy e szempontból nincs jelentősége az adott fizetési meghagyásos eljárásban a felperes által megtett jogfenntartó nyilatkozatnak sem, hiszen a következetes bírói gyakorlat értelmében a korábbi eljárásban tett jogfenntartás nem minősül az igény bírósági úton történő érvényesítésének, míg a perindítás is csak arra az összegre eredményezi az elévülés megszakadását, amelyre a pert megindították. Hivatkozott a Kúria Pfv.21.733/2018/4. számú, valamint a Debreceni Ítéltábla Pf.20.426/2018/5. számú határozatára.

[7] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a 2014. évi engedményezésről szóló értesítést követően 5 év elteltével, így a jelen eljárás kezdeményezésének 2021. december 20-i időpontját megelőzően a felperes követelése elévült, ezért a keresetet elutasította.

[8] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival. A Kúria Pfv.V.21.733/2018/4. számú ítéletében foglaltakra és a 2022. december 12-én a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa 6/2022. JEH szám alatt meghozott Jogegységi határozat (a továbbiakban: JEH) [11] bekezdésében rögzített legfőbb ügyészi véleményre figyelemmel úgy ítélte meg, hogy a 2017. évben az alperessel szemben kezdeményezett fizetési meghagyás – mivel a perbeli követelés nem képezte a tárgyát – nem volt alkalmas a jelen perben érvényesített követelés tekintetében az elévülés megszakítására. Hangsúlyozta: a jelen per alapjául szolgáló fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem 2021. december 20-ai előterjesztésig az elévülés bekövetkezett.

A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem

[9] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a kereseti kérelemmel egyező ítélet meghozatalát, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdésébe és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 327. § (1) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő. Hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Pfv.V.22.146/2017/8. számú döntésétől.

[10] A felperes a fenti eseti döntésre utalással állította, hogy perindítás esetén az elévülés megszakadása nem korlátozódik arra az összegre, amelynek megfizetésére a keresetet (fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet) benyújtották. Erre figyelemmel az elévülés megszakadt a perben nem érvényesített követelésrész vonatkozásában is, amelyre tekintettel az elévülés nem következett be.

[11] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[12] A Kúria a felülvizsgálatot a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján engedélyezte, mert a jogerős ítélet jogkérdésben – az azonos alapon nyugvó, korábbi perben nem érvényesített részkövetelés elévülésének kérdésében – eltért a Kúria közzétett határozatától.

[13] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[14] A másodfokú bíróság ítélete indokolásában helyesen utalt arra, hogy a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a 2022. december 12-én kelt, a Magyar Közlönyben 2023. február 15-én közzétett JEH-ban döntött a követelésrész érvényesítése esetén az anyagi jogerőhatás érvényesüléséről. E szerint, ha a fél az anyagi jogból eredő követelésének csak egy részét érvényesíti, az ítélet jogereje nem terjed ki a nem érvényesített követelésrészre. A még nem érvényesített követelésrészre újonnan megindított perben vizsgálhatók a keresettel érvényesített jog érdemben el nem bírált anyagi jogi feltételei. Az anyagi jogi feltételek vizsgálata között szerepel a bírósági úton való érvényesíthetőség kérdése is. E körben kiindulópont, hogy a jogviszonyok két pólusán a jogosult és a kötelezett áll, akiknek a jogai (jogi lehetőségei) és kötelezettségei határozzák meg igényérvényesítési lehetőségeiket. A jogosulti oldalon első lépcsőben ez a tárgyi védettséget, a kötelezetti oldalon a tárgyi kötöttséget jelenti. Ebből következik, de egyben második lépcsőben el is határolható ettől a közvetlen jogérvényesítés lehetősége, az alanyi jog(osultság), a kötelezett oldalán pedig a kötelesség. Miután az ügy ura a jogosult, szabadon dönthet igényei érvényesítésének aktiválásáról (kötelezetti oldalon ez a jogosult döntésétől függő, azaz saját magatartásával nem befolyásolható alávetettséget jelent). Az alanyi jog lényege abban fogalmazható meg, hogy – a fenti mátrixban a második szintre lépve – a jogosult oldalán fennálló tárgyi védettséghez kapcsolódik bizonyos hatalmasság (vagy szabadosság), amely a javára szóló azon parancs vagy tilalom megsértése esetén aktiválódik, amelyre már a tárgyi védettség helyzetében várománya van {Szász-Schwarz Gusztáv: A jogi helyzetek. In Szász-Schwarz Gusztáv: Parerga. Vegyes jogi dolgozatok. Athenaeum, Budapest, 1912. 389-412. o. [eredetileg megjelent Jogállam VI (1907) 733-755. o., újranyomva Miskolci Jogi Szemle 2010/1. 159-172. o., i. m. 164.]}. Másként megfogalmazva: az alanyi jog az a jogi helyzet, amelyben valamely magánszemélynek jogilag biztosított várakozása van arra, hogy más magánszemélynek bizonyos magatartására irányuló érdeke a kötelezett rovására (terhére) jogi védelemben fog részesülni [vö. Szladits Károly (szerk.) Magyar magánjog I. kötet Általános rész. Személyi jog. Grill Kiadó, Budapest, 1941., 189. o.]

[15] E defintív alapon tehető világossá az alanyi jog és tárgyi jog védelmi szintje közti különbség: nincs alanyi védettség, ha a jogosult tárgyi védettsége megsértése esetén a teljesítés kikényszerítésére jogi parancs nem áll rendelkezésére. Nem minden alanyi jog részesül ugyanis közvetlen bírói (vagy állami) jogvédelemben, mivel egyes követelésektől a törvény az állami úton történő kikényszeríthetőség lehetőségét megtagadja. Az igény nélküli helyzetek több esetkörét különböztetjük meg. Idetartozik például a naturalis obligatio és az elévülés is.

[16] Rámutat a Kúria: az idő múlása olyan jogi tény, amely miatt beálló elévülés a fennálló alanyi jogot nem szünteti meg – azaz az elévülés a kötelezettnek a szolgáltatás teljesítésére vonatkozó kötelezettségét nem érinti, az elévült követelés alapján teljesített szolgáltatást a követelés elévülésére tekintettel visszakövetelni nem lehet –, de annak állami kényszereszközökkel való érvényesítése nem lehetséges. Ezáltal az a jogosultra van bízva, hogy azt érvényesíti-e, amennyiben a magatartást a kötelezett nem teljesíti, és így válik a puszta érdekvédelem az érdekelt jogává. Az alanyi jogok egyik védelmi eszköze a bírói védelem, az alanyi jog pedig abban az alakjában, melyben a bírói marasztalásra szolgálhat: igény. Vagyis az alanyi jog megsértett állapotban válik érvényesíthetővé. Az igény nem külön alanyi jog, hanem az alanyi jognak csupán egyik létszakasza: az az állapota, amikor a jog

kényszer igénybevételével is érvényesíthetővé válik [Lábady Tamás: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Dialóg Campus, Budapest-Pécs. 2002. 280. o.].

[17] A polgári jogi igények érvényesítése – önkéntes teljesítés hiányában – bírósági útra tartozik. A bírói út igénybevétele a fentiek szerint azonban nemcsak lehetőség, hanem lényegében a jogvédelem legfontosabb eszköze igénybevételére irányuló kényszerrel is takar, tekintettel arra, hogy az állam főszabályként csak jogerős bírói ítélethez társít tényleges végrehajthatóságot, kikényszeríthetőséget. A JEH az érvényesített igény tekintetében a Teilklage-elvet fogadta el, ami az alanyi jog és abból eredő igény darabolásának felel meg. Ennek a jogfelfogásnak az a következménye, és ezzel összhangban fogalmazza meg a JEH is az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmét úgy, hogy az anyagi jogerőhatás is csak a bírói úton érvényesített (rész)követeléshez kapcsolódik, azaz az anyagi jogerőhatás csak erre az igényre korlátozódik. Az alanyi jog érvényesített igény nélküli része – amely a JEH jogfelfogásának következtében dogmatikailag az igény nélküli helyzetekbe tartozó részbe sorolható csak – önállóan érvényesíthető a későbbiekben, így abban a kérdésben is önállóként szükséges megítélni a fennmaradó (rész)követelést, hogy ahhoz társul-e a közvetlen bírói (állami) jogvédelem lehetősége. Ez azt jelenti, hogy ha a jogosult úgy határoz, hogy igényének csak egy részét érvényesíti a perben (fizetési meghagyásos eljárásban), a megindított eljárásnak és az abban hozott jogerős határozatnak nincs, és a Teilklage-elv miatt nem is lehet kihatása a perben nem érvényesített követelés elévülésére.

[18] Mindezek alapján a JEH megfelelő értelmezése szerint az anyagi jogerő magához az ítélethez, a kereseti kérelemről hozott döntéshez, a követelés elbírálásához – annak összecszerúségéhez –, és nem önmagában az alanyi jog elbírálásához kapcsolódik. A JEH által elfogadott értelmezésnek megfelelően az érvényesített jogot és a jogerő tárgyi terjedelmét a fél kérelmére megítélt szolgáltatás határozza meg [35]. Erre figyelemmel az ítélet jogereje is csak a fél által kért jogvédelem tárgyára, az érvényesített jogra és az annak alapjául megjelölt tényekre terjedhet ki, és az anyagi jogerő hatása is kizárólag ennek elbírálásához fűződik. Mindezek alapján, ha a fél az eredetileg benyújtott keresetében (fizetési meghagyás iránti kérelemben) az anyagi jogból eredő követelésének saját döntése szerint nem az egészét érvényesítette, úgy a korábban folyt eljárásban hozott ítélet (fizetési meghagyás) jogereje nem zárja ki az új eljárás megindítását az alperessel szemben a még el nem bírált követelésrészre, ugyanakkor jogerős marasztaló ítélet (fizetési meghagyás) alapján már helye van egy későbbi perben a jogerő kifogásának, de csak abban a terjedelemben, amelyben a két igény tartalma azonos [vö.: Szladits Károly: Magánjogi helyzetek. (In: Magyar Magánjog. Általános rész. Személyek joga. I. kötet. Grill Kiadó Budapest 1941. 205. o.).

[19] A fentiekből az is következik, hogy részkövetelés érvényesítése esetén az elévülés megszakadása nem következik be ezzel a perindítással a perben nem érvényesített követelésrész tekintetében. Az ettől eltérő jogi álláspont ugyanis ellentétes lenne a JEH-ban kimondott azon elvi megállapítással, amely szerint az anyagi jogerő terjedelme minden esetben a követelés összecszerű elbírálásához igazodik. Így megállapítható, hogy a kereset (fizetési meghagyás iránti kérelem) előterjesztése a nem érvényesített követelésrész tekintetében az elévülést megszakító joghatás kiváltására nem alkalmas. A Kúria utal arra is, hogy a jogerős ítéletben megjelölt Pfv.V.21.733/2018/4. számú, BHGY-ban közzétett határozat mellett ugyanerre az álláspontra helyezkedett a Legfelsőbb Bíróság is a Pfv.E.20.206/2006/2. és Pfv.E.20.206/2006/3. számú határozataiban.

[20] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 42. § (1) bekezdése alapján a JEH a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától, vagyis 2023. február 15-től kötelező. Miután a JEH [53] bekezdése rögzíti, hogy a Kúria JEH-ben kifejtettektől eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatóak kötelező erejüként, így nem tartható fenn és

precedensképes határozatként nem hivatkozható az a korábbi, JEH meghozatala előtti bírói gyakorlaton alapuló határozat, amely a JEH jogértelmezésével ellentétesen foglalt állást a perbeli igényérvényesítés elévülésre való kihatásáról (pl.: Pfv.V.22.146/2017/8., Pfv.IV.21.510/2021/8.).

[21] Mindezekre tekintettel a felperes által állított régi Ptk. 327. § (1) bekezdése nem sérült, adott esetben a másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes követelése elévült.

[22] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[23] A felperes felülvizsgálati kérelme alaptalan volt, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes jogi képviselével felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdés alapján mérlegeléssel megállapított ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költséget.

[24] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése és a 391. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[25] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés *d)* pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[26] Pp. 360. § (1) bekezdés, régi Ptk. 327. § (1) bekezdés, 6/2022 JEH, Kúria Pfv.V.21.733/2018/4.

A döntés elvi tartalma

[27] Ha a fél az eredetileg benyújtott keresetében (fizetési meghagyás iránti kérelmében) az anyagi jogból eredő követelésének saját döntése szerint nem az egészét érvényesítette, úgy a korábban folyt eljárásban hozott ítélet (fizetési meghagyás) jogereje nem zárja ki az új eljárás megindítását az alperessel szemben a még el nem bírált követelésrészre.

[28] Az azonos alapon nyugvó, korábbi perben nem érvényesített további követelés elévülését a korábbi részkövetelésre irányuló igényérvényesítés nem szakítja meg.

Budapest, 2024. január 8.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Farkas Antónia s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró, Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

S.K.

bírószági ügyintéző